LEESTAFEL.

MIJNWEZEN. Jaarboek van het Mijnwezen in Nederlandsch Oost-Indië. Uitgegeven op last van Zijne Excellentie den Minister van Koloniën. Eerste jaargang, — Eerste deel, 1872. Amsterdam, C. F. Stemler.

Uit de verslagen, welke de mijn-ingenieurs in Nederlandsch-Indië van hunnen arbeid uitbrachten, van hunne komst in Indië in 1850 tot 1865, werd het wetenschappelijke openbaar gemaakt door tusschenkomst der Indische regeering, in twee te Batavia uitgegeven tijdschriften: het Natuurkundig tijdschrift en het tijdschrift voor Nijverheid. Met vergunning van den minister van koloniën werd een der rapporten door den schrijver in Nederland uitgegeven, maar toch later ook, door de Indische regeering, in het Natuurkundig tijdschrift gepubliceerd.

Van hetgeen in 1866 tot 1872 werd verricht, is alleen het verslag van 15 Juli 1870 van den mijn-ingenieur W. H. de Greve, over het Ombilien-kolenveld enz., in 1871, door de zorg van het ministerie van koloniën alhier uitgegeven.

Het thans verschenen „Jaarboek” vervolgt die openbaarmaking voor landsrekening, zooals het „Voorwoord” vermeldt. Elk deel zal bevatten 1°. verhandelingen, 2°. gemengd, geologische, technische en andere mededeelingen, en 3°. bijdragen uit het scheikundig laboratorium van het bureau van het mijnwezen in Nederlandsch-Indië.

Vroeger verscheen van het werk der mijn-ingenieurs:

- 1850. Corns. de Groot, over *jodium-bronnen* van *Kedong waroe*, res. Soerabaja, met scheikundig onderzoek door P. J. Maier; Nat. tijds. v. N. I., I, bladz. 473.
- 1851. Corns. de Groot, over *bruinkolen* op het eiland *Bawean*, res. Soerabaja, Nat. tijds. v. N. I., II, bladz. 263.
- 1852. O. F. U. J. Huguenin, over *ijzerzand en chroomijzer*

- van *Pagattan en Poeloelaut*, res. Zr. en Or. afdeeling van Borneo; Nat. tijds. v. N. I., III, bladz. 118.
1852. Corns. de Groot, over *stroomtinerts* op *Blitong*; Nat. tijds. v. N. I., III, bladz. 133.
1853. F. C. H. Liebert, over *bruinkolen*, *kwik* en *zoutwerken* in de res. *Samarang* en *bruinkolen* in de res. *Kadoe*; Nat. tijds. v. N. I., IV, bladz. 435.
1853. Corns. de Groot, over *bruinkolen* en *aardhars* op het eiland *Madoera*; Nat. tijds. v. N. I., IV, bladz. 445.
1853. O. F. U. J. Huguenin, over *kopererts* in de res. *Padangsche bovenlanden*, met een aanhangsel door Corns. de Groot, over *lood-* en *kwikerts*, *marmer* en *mergel*, en, *aluin*, in de res. *Padangsche bovenlanden*; Nat. tijds. v. N. I., VI, bladz. 223.
1854. R. Everwijn, over *kolen* in de res. *Wr. afdeeling van Borneo*; Nat. tijds. v. N. I., VII, bladz. 379.
1854. S. Schreuder, over *kolen* in de afdeeling *Maros*, gouv. van Celebes en onderhoorigheden; Nat. tijds. v. N. I., VII, bladz. 388.
1854. R. Everwijn, over *goudgroeven* in *Landak*, res. *Wr. afdeeling van Borneo*; Nat. tijd. v. N. I., VII, bladz. 396.
1855. Aquasie Boachi, over *bruinkolen* aan de *Meeuwenbaai*, res. Bantam; Nat. tijds. v. N. I., IX, bladz. 49.
1855. R. Everwijn, over *kopererts* bij het gebergte *Tampi*, res. *Wr. afdeeling van Borneo*; Nat. tijds. v. N. I., IX, bladz. 53.
1855. R. Everwijn, over *tinerts* in *Soekadana*, *Simpang en Matam* en over *antimoniumerts* op de *Karimata* eilanden, res. *Wr. afdeeling van Borneo*; Nat. tijds. v. N. I., IX, bladz. 58.
1855. H. F. E. Rant, over *bruinkolen* in de *Tanah laut*, res. Zr. en Or. afdeeling van Borneo; Nat. tijds. v. N. I., X, bladz. 277.
1855. H. F. E. Rant, over *ijzererts* in de *Tanah laut*, res. Zr. en Or. afdeeling van Borneo, met een aanhangsel, door Corns. de Groot; Nat. tijds. v. N. I., X, bladz. 282.
1855. Corns. de Groot, over de *uitsmelting van het stroomtinerts* en de *weggeworpen slakken* op *Bangka*; Tijds. v. Nijv. in N. I., III, bladz. 28.
1856. R. Everwijn, over *tinerts* in *Kandawangan*, res. *Wr. afdeeling van Borneo*; Nat. tijds. v. N. I., XI, bladz. 449.

1855. Aquasie Boachi, over *kolen* aan de *Tjiletoek-baai*, res. Preanger-regentschappen; Nat. tijds. v. N. I., XI, bladz. 461.
1856. O. F. U. J. Huguenin, over *kolen* aan de *Tjiletoek-baai*, res. Preanger-regentschappen; Nat. tijds. v. N. I., XII, bladz. 110.
1857. Corns. de Groot, over de *Zr. en Or. afdeeling van Borneo*; Nat. tijds. v. N. I., XIV, bladz. 1.
1857. P. van Dijk, over de waarde van eenige *Nederlandsch Indische kolensoorten*; Nat. tijds. van N. I., XV, blad. 139.
1858. R. Everwijn, over de *Wr. afdeeling van Borneo*; Nat. tijds. v. N. I., XVII, bladz. 284.
1859. Corns. de Groot, een woord aan het publiek, betreffende eene *beschouwing van S. Bleekrode*; Nat. tijds. v. N. I., XIX, bladz. 313.
1859. R. Everwijn, over *kolen* in de res. *Palembang*; Nat. tijds. v. N. I., XXI, bladz. 81.
1859. Corns. de Groot, nota over *marmer* en *graniët*, de bevinding van het *Patjitan-marmer* en over de *ontginning van steengroeven* voor gouvernement-rekening Nat. tijds. v. N. I., XX, bladz. 411.
1859. P. van Dijk, eene inleiding tot de *geologie van Sumatra's Westkust*; Nat. tijds. v. N. I., XXII, bladz. 145.
1860. P. van Dijk, over *ontginbare kolenlagen* in de ommelanden van *Bengkoelen*, met een aanhangsel door Corns. de Groot; Nat. tijds. v. N. I., XXII, bladz. 181.
1860. J. P. Schlosser, over *mangaanerts* te *Tjikangkareng*, res. Preanger-regentschappen, onderzocht door O. F. U. J. Huguenin; Nat. tijds. v. N. I., XXII, bladz. 218.
1861. Corns. de Groot, een tweede woord aan het publiek, betreffende eene *beschouwing van S. Bleekrode*; Nat. tijds. v. N. I., XXIII, bladz. 370.
1861. P. van Dijk, over de *Indische kolen* naar aanleiding der *beschouwing van S. Bleekrode*; Nat. tijds. v. N. I., XXIII, bladz. 531.
1861. R. Everwijn, over *kopererts* in *Mandhor*, Wr. afdeeling van Borneo; Nat. tijds. v. N. I., XXIV, bladz. 403.
1859. P. van Dijk, over *zwartkolen* in en nabij de baai van *Tupanoli*; Nat. tijds. v. N. I., XXVI, bladz. 41.
1863. Corns. de Groot, hoofd-ingenieur, chef van het mijn-

wezen, *overzicht van de voornaamste proeven omtrent mijn-ontginning, sedert een tiental jaren in Nederlandsch Indië genomen, met uitzondering van Bangka en Blitong*, enz.; Nat. tijds. v. N. I., XXVI, bladz. 72.

1863. P. van Dijk, over *koperaders in de Padangsche bovenlanden*, met een aanhangsel door W. O. P. Arntzenius; Nat. tijds. v. N. I., XXVII, bladz. 87.
1863. P. van Dijk, over *bruinkool van Ketaoen*, afd. Moko-Moko, ass.-res. Bengkoelen; Nat. tijds. v. N. I., XXVII, bladz. 259.
1863. W. O. P. Arntzenius, over *kolen in de res. Djokdjakarta*; Nat. tijds. v. N. I., XXVII, bladz. 275.
1864. Corns. de Groot, hoofd-ingenieur, chef van het mijnwezen, *vervolg van het overzicht van de voornaamste enz.*, bevattende hetgeen door de mijn-ingenieurs en het ondergeschikt personeel van het mijnwezen is verricht in het belang *van Bangka en Blitong*; Nat. tijds. v. N. I., XXVIII, bladz. 1.
1864. Corns. de Groot, Eene bijdrage tot de kennis van de *Nederlandsch Indische steenkolen*. Met vijf bijlagen. Rotterdam H. A. Kramers. 1865. 8o.
1865. R. Everwijn, over eene *onderzoekingsreis in het rijk van Siak*; Nat. tijds. v. N. I., XXIX, bladz. 289.
1864. Corns. de Groot, over de *Borneo-steenkolen* en hare geschiktheid als brandstof; Nat. tijds. v. N. I., XXX, bladz. 69.
1865. Corns. de Groot, over *ontginbare kolenlagen in de omlanden van Bengkoelen*, naar een verslag van P. van Dijk; Nat. tijds. v. N. I., XXX, bladz. 375.
1870. W. H. de Greve, *Het Ombilien-kolenveld in de Padangsche bovenlanden en het transportstelsel op Sumatra's westkust*. 's Gravenhage, gedrukt ter Algemeene landsdrukkerij, 1871. 4o.

Dit eerste deel van het "Jaarboek" bevat, in het 1ste gedeelte:

1o. Eene inleiding tot de geognostische mijnbouwkundige rapporten der distrikten van Bangka, en, één dier verslagen, betreffende het distrikt Blinjoe, van 6 Augustus 1863, door den mijnningenieur J. E. Akkeringa.

De aanleiding tot en de uitvoering van de onderzoekingen, waarvan in deze rapporten verslag wordt gegeven, zijn uitvoerig

medegedeeld onder B, in het „*vervolg overzicht* van de voornaamste” enz. Nat. tijds. v. N. I., XXVIII, bladz. 10—54.

De tegenwoordige strekking van het onderzoek wordt uiteengezet in de „Inleiding.” Zij bevat veel wetenswaardigs, bijzonder tot het goed verstaan van het rapport.

Het rapport behelst eene geographische-, en eene geologische en mineralogische beschrijving, eene beschrijving der tinerts bevattende gronden, der bestaande mijnen en van hetgeen hierop betrekking heeft, zoomede eene samenvatting van den inhoud dier laatste beschrijving of besluit.

De bijgevoegde geognostisch-mijnbouwkundige kaart van het distrikt is, tot 31 December 1871, bijgewerkt.

2°. Eene geologische beschrijving der residentie Djokdjokarta door den mijn-ingenieur P. van Dijk, waarin de negative uitkomst is vermeld van het onderzoek, door hem uitgevoerd met behulp van een groot boortuig, zooals het voor Artesische putten wordt aangewend, naar de uitbreiding der kolenlagen, aangewezen door den mijn-ingenieur W. O. P. Arntzenius, die er in 1863 een voorloopig onderzoek naar deed.

3°. Eene beschrijving van het marmer voorkomende nabij de baai van Djokotro, in de assistent-residentie Patjitan, door P. van Dijk, bevattende de positive uitkomst van een in 1865 (?) door hem uitgevoerd onderzoek. De baai van Djokotro levert, gedurende het grootste gedeelte van het jaar. eene goede maar beperkte haven, aan den voet van den berg Sangong, welke, zonder twee andere marmer bevattende bergen mee te rekenen, 7,5 millioen M³ marmer kan opleveren en de ontginning waard is; de ligging der marmerlagen en het emplacement van te opene groeven is gunstig.

Het marmer, vergeleken met dat van Livorno, is wat minder fraai geteekend, maar in deugdzaamheid doet het daarvoor *in niets* onder.

Kalksteen en andere gesteenten voor bouwsteen zijn daar almede gemakkelijk te ontginnen.

4°. Het tinsmelten op Bangka, door den mijn-ingenieur P. H. van Diest, waarin ook de wijzigingen worden medegedeeld, welke daarin na Juni 1867 zijn gebracht door de mijn-ingenieur svan Diest en Menten en Dr. Vlaanderen.

In het 2de gedeelte komt voor:

1°. Iets over den bodem van zuidelijk Soerakarta, door P. van Dijk;

20. Mededeelingen door den mijn-ingenieur R. Everwijn:

a. over looderts in 1871 gevonden door de bevolking in Kandawangan, res. Wr. afdeeling van Borneo;

b. over gedegen lood en kolen op het eiland Nias, gouv. van Sumatra's Westkust, in 1871 gevonden door den controleur van Nias;

c. over molybdaanglans, gevonden in Landak, res. Wr. afdeeling van Borneo;

d. over min goede bruinkolen, voorkomende in de afdeeling Lebak, res. Bantam, met toezegging van een verslag, met bijbehorende kaart, in het volgende deel van het jaarboek; zie over deze bruinkoollagen "Java. Deszelfs gedaante, bekleeding en inwendige structuur, door Dr. F. Junghuhn" 3^e afd. bladz. 246—276.

30 De productie-opgaven over 1871, van tin van Bangka en Blitong, en van kolen van de res. Zr. en Or. afdeeling van Borneo.

Het 3de gedeelte bevat, van den chef van het scheikundig laboratorium, Dr. C. L. Vlaanderen:

a. de bepaling van de hoeveelheid tinoxide in tinerts aanwezig;

b. onderzoekingen van de petroleum van het distrikt Madja, res. Cheribon, en, van ijzererts van den berg Bessi, in de afdeeling Tanah Datar, res. Padangsche bovenlanden;

c. van den hoofd-ingenieur R. Everwijn, eene Staat van vergelijking tusschen de bruinkolen van Lebak, res. Bantam, met verschillende andere kolensoorten.

CORN^s. DE GROOT.

EEN AARDRIJKSKUNDIG TIJDSCHRIFT. *Ocean Highways. The Geographical Record.*

Zoo luidt de titel van een maandschrift dat sedert eenigen tijd te Londen door Clements R. Markham, in groot kwarto-formaat, in drie kolommen gedrukt, wordt uitgegeven. Deze naam heeft eenen te goeden klank op het gebied der aardrijkskunde, dan dat wij zouden mogen veronderstellen, dat de artikelen, in zijn maandschrift over dit onderwerp opgenomen, niet

van goede en degelijke gehalte zouden wezen; doch het is niet uitsluitend aan aardrijkskunde gewijd. Ook andere onderwerpen, van hoog belang voor de beoefenaren der Indische taal-, land- en volkenkunde, worden daarin behandeld. Wij wijzen slechts op enkele nummers van den voor ons liggenden jaargang 1872. Daarin vinden wij o. a. de volgende artikelen: *Renewal of Arctic Discovery*; *Geography of Cabul, and our Maps of it*; *Livingstone, met een kaart betreffende de reis van Livingstone, 1866 tot 1872*; *The Passage between India and Ceylon*; *Early Discoveries of Australia*; *Animadversions of M. Khanikoff on Anglo-Indian Travellers*; *Communications with Netherlands India*; *The Mohammedan rebellion in North-Western China*; *On the distribution of forests in India*; *Public works in Japan*.

Voor de *Reviews of Boekbeschouwingen* wordt eene niet onbelangrijke plaats ingeruimd. Zoo treffen wij er beoordeelingen of overzichten aan van W. W. Hunter's *Orissa*, van de *Beauvoir's* reis naar Peking, Jeddo en San Francisco, van Major's uitgave, in de werken van de *Hakluyt Society*, van *The Canarian, or Book of the conquest and conversion of the Canarians in the year 1402*. Ook Nederlandsche werken worden er niet vergeten. Naar aanleiding van de *Jonge's Nova Zembla* is er sprake van „the Barents Relicts,” terwijl evenzeer de belangstellende aandacht gewijd wordt aan de geschriften van het Kon. Ned. meteorologisch Instituut.

Een voornaam deel bevat de mededeeling van de jongste berichten op aardrijkskundig gebied in de verschillende werelddeelen, met de *Proceedings of Geographical Societies*. Eindelijk wordt, nevens dit alles, voor verscheidenheid gezorgd door stukken van verschillenden aard, zooals: *Mr. Fairweather's Yachting*; *The threshold of the unknown region (The Pioneers of Polar discovery)*; *Modern national anthems and patriotic songs*; *My note book in China*, enz.

Ook worden er een groot aantal advertentiën van allerlei aard daarin opgenomen, alsmede eene opgave der reizigers in verschillende hotels (*Hotels register*) in onderscheidene steden van het Vereenigd Koninkrijk, dat natuurlijk alleen voor den Engelschen lezer van eenig belang kan zijn.

Over het geheel genomen, twijfelen wij er niet aan of men zal, ook voor het doel, dat het Instituut beoogt, het vervolg der uitgave van dit maandschrift met belangstelling tegemoet zien.

Bij het lezen van de Proceedings of Geographical Societies van Londen, Parijs, Berlijn, Petersburg, Dresden, Frankfort, Leipzig, Florence enz. konden wij den wensch niet onderdrukken, dat er toch eens eene dergelijke vereeniging in ons vaderland mocht tot stand komen; in een land, waaraan men de kennis der aardrijkskunde van zoo vele landen in verschillende werelddeelen, gedurende de 16^e, 17^e en 18^e eeuw, te danken heeft.

P. A. LEUPE.